Rakennusliitto
BYGGNADSFÖRBUNDET

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Rakennusliitto lausuu hallituksen esityksestä laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä (HE 146/2024) seuraavaa:

Rakennusalan tes-neuvotteluiden tiimoilta on finanssikriisin jälkeen sovintoehdotus annettu vain vuonna 2011. Ratkaisut edellyttävät kyllä usein sitä, että sopimuksettoman tilan paine on käsillä. Osapuolet tuntevat verraten hyvin toistensa edellytykset ja olosuhteet.

Muut järjestöt lausuvat paljon ja aiheellisesti kansainvälisten sitoumusten ja tasa-arvokysymysten näkökulmista. Siksi tässä vain muutama kommentti esityksen tavoitteesta ja valituista sanoista.

Vientivetoista työmarkkinamallia vahvistetaan niin, ettei palkantarkastusten yleistä linjaa voida sovintoesityksellä ylittää. Kun näin ei voida kirjaimellisesti säätää, pyritään samaan vaikutukseen epäselvästi kiertelemällä.

Parlamentaarisen enemmistön ei pitäisi päätyä upottamaan tarkoitustaan lain sanamuodon sijasta perusteluihin niin, että se on sieltä vain teleologisella tulkinnalla kaiveltavissa. Jos tarkoitustaan ei voi selkeästi ilmaista, pitäisi jättää säätämättä.

Ratkaisukykyä uhkuvan hallituksen korostama toive mallin sopimisesta parttien kesken todentaa esityksen ongelman. Mistä ei voi määrätä, pitää sopia.

Tarkoituksenmukaisuuden ja kohtuuden käsitteitä on esityksen mukaan täsmennettävä. Nykytilaa koskevan arvioinnin perusteella siihen ei oikein löydy ymmärrettävää aihetta. Epämääräiseksi jää sekin, miten käsitteet nyt täsmentyvät.

Onko vaaraa, että sovittelijaksi valitaan henkilö, joka ei ymmärrä Suomen roolia pienenä avoimena taloutena. Mihin toimeaan koskevaan punnintaan sovittelija saa esitetystä lainsäädännöstä tukea, ellei tulkitse kaikella tarkoitettavan yksinkertaisesti hallitusohjelman kirjausta?

Kansantalouden kokonaisedun turvaaminen todetaan esityksessä hyväksyttäväksi tavoitteeksi hallituskokoonpanosta riippumatta. Onko sillä siis edes sisältöä? Kansantaloudella tarkoitetaan sanakirjan mukaan *'maan talouden kokonaisuutta'* ja kokonaisedulla *'etua, joka koostuu useista eri osasista'*.

Jos vienti jossain kohdin pykii siksi, ettei saavutettu jalostusaste mahdollista palkankorotuksia verrattuna globaaliin kilpailijaan ja

Rakennusliitto ry
Edunvalvontaosasto
PL 307, Siltasaarenkatu 4
00530 Helsinki
Puh. 020 774 003
Fax 020 774 3062
www.rakennusliitto.fi
Y-tunnus 0213629-4

samanaikaisesti terveysjätit jakavat isoja osinkoja ulkomaille hoitaessaan ikääntyvää väestöä, mitä onkaan kansantalouden kokonaisedun turvaaminen?

Markkinataloudella ja vapaalla sopimusoikeudella pitäisi olla sijansa myös palkansaajien näkökulmasta katsoen. Vientiehtoinen palkanmuodostus on monissa liitoissa ymmärretty jäsenkehityksen kannalta ehkä turhankin hyvin.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana ei ole myöskään ilmennyt, ehkä yksittäistapausta lukuun ottamatta, että työnantajajärjestöt suostuisivat sopimaan teknologiateollisuutta paremmin. Minkälainen riski sovittelijan traditioon pohjautuva vapaampi harkinta näissä olosuhteissa on?

Työmarkkinamallisopimus lienee varta vasten keksitty uudissana. Idea ilmeisesti vaivihkaa normatisoida se, mihin keskitettyjen ratkaisuiden jälkeen on vastuullisesti sopimalla päädytty. Sana on konstruoitu virheellisesti ja harhaanjohtavaksi, koska mitään sopimusta ei ole olemassa. Normatiivisessa mielessä ei ole myöskään yleistä linjaa.

Vaihtoehto on ilmeinen. Esityksestä vetäytyminen ja mallista sopimisen siirtäminen aikaan, jolloin hallitus ei ennennäkemättömästi ja laajasti rukkaa työehtoja sekä niistä sopimisen edellytyksiä.

Koordinoidun mallin syntyminen edellyttää luottamusta. Se on myös ratkaisevaa mallin toimivuuden kannalta. Tämä on tunnetusti myös ruotsalaisten viesti. Yhteiseksi eduksi ymmärretty ei synny yksipuolisesti. Luottamusta kasvattavat muun ohella rakenteet, joilla tilannekuvaa objektivoidaan (*ks. Medlingsinstitutet*). Poikkeamat *märketistä* edellyttävät käytännössä kaikkien prosessiin osallistuvien hyväksyntää.

Vaikutus jo ennen lain voimaantuloa on havaittavissa eri alojen näkemysten asettumisena vastakkain. Hajaannus lähtökohtaisesti vahvistaa työnantajien, käytännössä EK:n, valtaa koordinoida palkanmuodostusta yhä yksipuolisemmin.

Työntekijöiden keskuudessa voi hyvinkin voimistua mielikuva siitä, että muihin kuin *'kansantalouden kokonaisedusta'* päättäviin liittoihin järjestäytyminen, on turhaa. Tähän liittyen on nähtävissä, että liittojen intressissä on ryhtyä synkronoimaan sopimuskausiaan. Se aiheuttanee lähivuosina myös ylimääräistä sählinkiä työmarkkinoilla.

Taitaa käydä myös niin, että sovitteluun aletaan yhä enemmän suhtautua pelkkänä muodollisuutena. Vaikea nähdä, että se turvaisi kansantalouden kokonaisedun.

Hakaniemessä 20. marraskuuta 2024

Jyrki Ojanen
varapuheenjohtaja
Rakennusliitto ry